

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ
Α' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ:

Μια φορά κι έναν καιρό, στη δεκαετία του '80, οι νέοι είχαν τη δική τους «γλώσσα». Για την ακρίβεια, ένα λεξιλόγιο για να μιλάνε για τα κέφια τους (*τη βρίσκω, στα χái μας, πήρα ανάποδες*), να εξιστορούν τις πράξεις τους (*του την είπα, ξεσαλώσαμε*) και να κατονομάζουν ανθρώπους γύρω τους (*τζαζέμενος, τύπισσα*). Για να χαιρετάνε φίλους και γνωστούς (*κολλητέ, μεγάλε, ρε άτομα*) και να ελέγχουν την κατάσταση (*κούλαρε, ξεκόλλα*). Για να ανοίγουν την κουβέντα και να οργανώνουν την αφήγησή τους (*και καλά, κι έτσι*). Για να αξιολογούν ό,τι τους αρέσει (*αστέρι, αφασία, και γαμώ τα παιδιά, πολύ φάση, χάσιμο*) ή δεν τους αρέσει (*ξενέρωμα, πατάτα*).

Μια «γλώσσα» βασισμένη στην παραδοσιακή νεοελληνική αργκό, **εμπλουτισμένη** με νεολογισμούς και αγγλικά στοιχεία. Η γραπτή χρήση της περιοριζόταν σε προσωπικά γράμματα και σποραδικές εμφανίσεις σε νεανικά περιοδικά, ή δημόσια χρήση της στα νεανικά στέκια.

Όσπου άρχισε η ανακάλυψή της. Τα πρώτα δημοσιεύματα Τύπου για τη «γλώσσα των νέων» εμφανίστηκαν το 1984-85 (στο «Αντί» και στην «Αυγή»), το πρώτο επιστημονικό άρθρο το 1986 (του Γιώργου Μπαμπινιώτη), το πρώτο δημοσιογραφικό «γλωσσάρι» το 1988 (στο «Κλικ»). Τα χρόνια που ακολούθησαν, εφημερίδες και περιοδικά δημοσίευαν αραιά αλλά τακτικά ρεπορτάζ για την «ακατανόητη γλώσσα των νέων» και γλωσσάρια «για να καταλαβαίνουν οι γονείς». Έπειτα ήρθαν ο Λάκης Λαζόπουλος και οι «Μικροί Μήτσοι». Σήμερα πολλές από τις παραπάνω λέξεις και εκφράσεις θα τις ακούσετε και από ενηλίκους και μεσηλικούς, στη διαφήμιση, σε τραγούδια («Είμαι στα χái μου...»), σε στήλες εφημερίδων και (όχι μόνο νεανικών) περιοδικών.(...)

Μεταξύ άλλων ο Παναγιώτης Κονδύλης **συνοψίζει** με τον όρο «μαζική δημοκρατία του μεταμοντέρνου»: τον πολιτισμικό πλουραλισμό και το «ιδανικό της νεότητας». Για τις απανταχού νεανικές (υπο)κουλτούρες, αυτό σημαίνει ότι τρόποι συμπεριφοράς που ήταν παλαιότερα στιγματισμένοι γίνονται σήμερα κοινωνικά αποδεκτοί. Ας σκεφθεί κανείς μονάχα πόσο οι στάσεις απέναντι στα ανδρικά σκουλαρίκια, τα τατουάζ και τα μακριά μαλλιά άλλαξαν από τους

«τεντιμπόηδες» του '60 και τους «ροκάδες» του '70 ως σήμερα. Κάτι παρόμοιο ισχύει και για τη γλώσσα, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Όχι πως σήμερα δεν υπάρχουν νεανικές «γλώσσες» άγνωστες και εξωτικές. Ωστόσο ένα κομμάτι τους από τη δεκαετία του '80 πέρασε στο κοινό νεοελληνικό λεξιλόγιο της δεκαετίας του '90. Ταυτόχρονα το φαινόμενο της νεανικής γλώσσας έγινε κοινωνικά αποδεκτό. Οι μεν έφηβοι διατηρούν ένα μέρος από τις νεανικές λέξεις και εκφράσεις στην ενήλικη ζωή, οι δε γονείς είναι σήμερα περισσότερο δεκτικοί απέναντι στους νεολογισμούς των παιδιών τους. Τα ΜΜΕ όχι μόνο παρουσιάζουν τη «γλώσσα των νέων» ως μέρος της σύγχρονης γλωσσικής πραγματικότητας, αλλά και **προβάλλουν** δείγματά της (π.χ. στη διαφήμιση) ως σύμβολα νεανικότητας και νεωτερικότητας. Έτσι η **σχέση** της σημερινής ελληνικής κοινωνίας με τη «γλώσσα των νέων» είναι πολύ διαφορετική απ' ό,τι πριν από 15 χρόνια. Μπορεί η ιστορία να επαναλαμβάνεται, αλλά η γλωσσική αλλαγή δεν γυρίζει πίσω. (...)

Ανδρουτσόπουλος Γιάννης, Δημοσίευση 1999

Παρατηρήσεις

A1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου. (80 περίπου λέξεις)

Μονάδες 25

B1. Σε μια παράγραφο αναπτύξτε τη θέση: «Ταυτόχρονα το φαινόμενο της νεανικής γλώσσας έγινε κοινωνικά αποδεκτό.». (60 περίπου λέξεις)

Μονάδες 10

B2. Να παρουσιάσετε τα δομικά μέρη της 4^{ης} παραγράφου «Μεταξύ άλλων ... ευρωπαϊκές χώρες.».

Μονάδες 3

B2. Ποιος ο τρόπος ανάπτυξης της 1^{ης} παραγράφου;

Μονάδες 5

B3. A) Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης και να την μετατρέψετε στην άλλη φωνή:

«Τα ΜΜΕ όχι μόνο παρουσιάζουν τη «γλώσσα των νέων» ως μέρος της σύγχρονης γλωσσικής πραγματικότητας, αλλά και προβάλλουν δείγματά της» (5^η)

Μονάδες 3

B) Να γράψετε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων: εμπλουτισμένη, συνοψίζει, προβάλλουν, σχέση.

Μονάδες 4

Γ. Ως εκπρόσωπος του σχολείου σας αναλαμβάνεται να γράψετε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα με θέμα «Γλώσσα και Νέοι». Καλείστε να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων και να αναλύσετε τους λόγους για τους οποίους οι νέοι υιοθετούν έναν ιδιόμορφο γλωσσικό κώδικα. (350-400 λέξεις περίπου)

Μονάδες 50

Κριτήριο Αξιολόγησης

ΕΚΘΕΣΗ- ΕΚΦΡΑΣΗ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ (20\11\2016) τμήμα : Α1&Α2&Α3

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ

Λόγος στην Ακαδημία της Στοκχόλμης¹

Μας έφταιγε άλλοτε η αμάθεια. Σήμερα μας φταίει η μεγάλη γνώση. Δεν έρχομαι μ' αυτά που λέω να προστεθώ στην μακρά σειρά των επικριτών του τεχνικού μας πολιτισμού. Μια σοφία παλαιή όσο και η χώρα που μ' εξέθρεψε, μ' edίδαξε να δέχομαι την εξέλιξη, να χωνεύω την πρόοδο μαζί με όλα της τα παρεπόμενα, όσο δυσάρεστα και αν μπορεί να είναι αυτά.

Τότε όμως η Ποίηση; Τι αντιπροσωπεύει μέσα σε μια τέτοια κοινωνία; Απαντώ: τον μόνο χώρο όπου η δύναμη του αριθμού δεν έχει πέραση. Και ακριβώς, η εφετεινή απόφασή σας να τιμήσετε στο πρόσωπό μου την ποίηση μιας μικρής χώρας δείχνει σε πόσο αρμονική ανταπόκριση βρίσκεστε με την χαριστική αντίληψη της τέχνης, την αντίληψη ότι η τέχνη είναι η μόνη εναπομένουσα πολέμιος της ισχύος που κατήντησε να έχει στους καιρούς μας η ποσοτική αποτίμηση των αξιών.

Είναι, το ξέρω, άτοπο ν' αναφέρεται κανείς σε προσωπικές περιπτώσεις. Και ακόμη πιο άτοπο να επαινεί το σπίτι του. Είναι όμως κάποτε απαραίτητο, στον βαθμό που αυτά βοηθούν να δούμε πιο καθαρά μian ορισμένη κατάσταση πραγμάτων. Και είναι σήμερα η περίπτωση.

Μου εδόθηκε, αγαπητοί φίλοι, να γράφω σε μια γλώσσα που μιλιέται μόνον από μερικά εκατομμύρια ανθρώπων. Παρ' όλ' αυτά, μια γλώσσα που μιλιέται επί δυόμισι χιλιάδες χρόνια χωρίς διακοπή και μ' ελάχιστες διαφορές. Η παράλογη αυτή, φαινομενικά, διάσταση, αντιστοιχεί και στη υλικο-πνευματική οντότητα της χώρας μου. Που είναι μικρή σε έκταση χώρου και απέραντη σε έκταση χρόνου. Και το αναφέρω όχι διόλου για να υπερηφανευθώ αλλά για να δείξω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένας ποιητής όταν χρησιμοποιεί για τα πιο αγαπημένα πράγματα τις ίδιες λέξεις που χρησιμοποιούσαν μια Σαπφώ² ή ένας Πίνδαρος³ π.χ. – χωρίς ωστόσο να έχει το αντίκρισμα που είχαν εκείνοι επάνω στην έκταση της πολιτισμένης τότε ανθρωπότητας.

¹ Ο Οδυσσεάς Ελύτης κάνει μια απόπειρα απολογισμού για τον εαυτό του και την τέχνη του, τη στιγμή που αποδέχεται το βραβείο Νόμπελ, στις 18 Οκτωβρίου 1979 .

² Η Σαπφώ, (630 - 570 π.Χ.), ήταν Ελληνίδα λυρική ποιήτρια από τη Λέσβο, ιδιαίτερα γνωστή από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα για τα ποιήματά της.

³ Ο Πίνδαρος (522 π.Χ. - 443 π.Χ.) υπήρξε λυρικός ποιητής της Αρχαίας Ελλάδας.

Εάν η γλώσσα αποτελούσε απλώς ένα μέσον επικοινωνίας, πρόβλημα δεν θα υπήρχε. Συμβαίνει όμως ν' αποτελεί και εργαλείο μαγείας και φορέα ηθικών αξιών. Προσκτάται⁴ η γλώσσα στο μάκρος των αιώνων ένα ορισμένο ήθος. Και το ήθος αυτό γεννά υποχρεώσεις. Χωρίς να λησμονεί κανείς ότι στο μάκρος εικοσιπέντε αιώνων δεν υπήρξε ούτε ένας, επαναλαμβάνω ούτε ένας, που να μην γράφτηκε ποίηση στην ελληνική γλώσσα. Να τι είναι το μεγάλο βάρος παράδοσης που το όργανο αυτό σηκώνει. Το παρουσιάζει ανάγλυφα η νέα ελληνική ποίηση.

Οδυσσέας Ελύτης, «Εν Λευκώ»

⁴ αποκτώ κάτι επιπλέον

Παρατηρήσεις

A1. «η γλώσσα έκτος από ένα μέσον επικοινωνίας αποτελεί εργαλείο μαγείας και φορέα ηθικών αξιών». Να χρησιμοποιήσετε την πρόταση ως θεματική και να αναπτύξετε το νόημά της σε μία παράγραφο. (80-100 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. Να βρείτε τρία παραδείγματα μεταφορικής χρήσης της γλώσσας και τρία κυριολεκτικής. Πού στοχεύει ο ποιητής με τη χρήση τους ;

Μονάδες 7

B2. Ποια στοιχεία του κειμένου αποδεικνύουν ότι πρόκειται για προσχεδιασμένο προφορικό λόγο (ομιλία);

Μονάδες 3

B3. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος: «Είναι το ξέρω ... σήμερα η περίπτωση». Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B4. Να γράψετε τέσσερις παράγωγες ή σύνθετες λέξεις από τη λέξη **γλώσσα**.

Μονάδες 4

B5. «Να τιμήσετε το πρόσωπό μου και την ποίηση μιας μικρής χώρας». Γιατί ο Ελύτης επέλεξε την ενεργητική σύνταξη; Να μετατρέψετε τη σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 6

Γ. (Παραγωγή Λόγου)

Λουδοβίκος Βιτγκεστάϊν⁵: «Τα όρια της γλώσσας μου ορίζουν τα όρια τού κόσμου μου». Αυτό σημαίνει ότι κατανοούμε μόνο αυτό που μπορούμε να εκφράσουμε γλωσσικά, και αντίστροφα, όσο ο κόσμος μας (οι ορίζοντές μας) περιορίζεται, τόσο και η γλώσσα μας, δηλαδή η έκφρασή μας, συρρικνώνεται.

Συμμετέχοντας σε μια ημερίδα, στην οποία θα λάβουν μέρος όλα τα σχολεία του Νομού σας, με θέμα τη γλώσσα, καλείστε να διαμορφώσετε μια γραπτή εισήγηση στην οποία θα εξηγήσετε τη σημασία που έχει για τη ζωή των νέων η γνώση και η σωστή χρήση της μητρικής τους γλώσσας. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 50

⁵ Ο γεννημένος στην Αυστρία Λουδοβίκος Βιτγκεστάϊν (Ludwig Wittgenstein, 1889 – 1951) θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους φιλοσόφους του 20ου αιώνα. Έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στην Αγγλία.